

ทฤษฎีอรรถประโยชน์ในมุมมองของโตนปากสูตร Utility Theory in the View of Tonnapakasutra

พระคมสัน ฐิตเมธโส (เจริญวงศ์)¹
พระครูวินัยธรเอนก เตชวโร,ดร. (โยอินทร์)
พระครูปลัดเถรานุวัตร,ดร. (สุเทพ ดีเยี่ยม)

บทคัดย่อ

อรรถประโยชน์กับโตนปากสูตรกล่าวถึงเรื่องพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภคหรือมนุษย์ทุกคนในโลกนี้ที่ยังมีความต้องการอยากได้ ทั้งสองเรื่องมีมุมมองคล้ายคลึงกัน ให้เหตุผลคล้ายกัน เป็นเรื่องของ การบริโภคที่เมื่อบริโภคเข้าไปแล้วย่อมได้รับอรรถประโยชน์ทั้งหมด (TU) หากบริโภคเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อรรถประโยชน์ทั้งหมดก็จะสูงขึ้นตาม และเมื่อถึงจุดอิ่มตัวอรรถประโยชน์ทั้งหมดก็จะลดลงซึ่งเป็นไปตามกฎลดลงของอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (Law of Diminishing Marginal Utility) พระพุทธเจ้าทรงตรัสโตนปากสูตรกล่าวถึงการประมาณในโภชนะคือการกินหรือการบริโภค หากบริโภคมากก็จะมีความอึดอัดต่อร่างกาย ทำให้เกิดโรคอ้วน ร่างกายไม่กระปี้กระเปร่า เกิดเวทนาจากการกินมากขึ้น ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสให้มีสติอยู่ทุกเมื่อเกี่ยวกับการบริโภค และชี้ประโยชน์จากการรู้จักประมาณในการบริโภค คือ มีเวทนาเบาบาง แก่ช้า ครอบอายุได้ ยืนนาน เป็นต้น ทั้งอรรถประโยชน์และโตนปากสูตรกล่าวเหมือนกันคือเมื่อบริโภคเข้าไปจำนวนมาก ๆ จะทำให้เกิดการอึดจนเกิดเวทนาและจากการอึดจะทำให้เกิดความอึดอัดเมื่อบริโภคจำนวนมากเกินความจำเป็น

คำสำคัญ : อรรถประโยชน์ มุมมอง โตนปากสูตร

Abstract

Utility Theory in the View of Tonnapakasutra is the consumption behavior of customers or every man in the world that has the want and need that both are similar like the matter of the consumption that gets the utility. If consume more, then will get more utility and at last will reach fully utility as the law of diminishing marginal utility. Lord Buddha said in the Tonnapakasutra that mentioned about the consumption. If consume more and the health is not nice like fat , not fresh and having bad feeling. So, Lord Buddha said that we should have the mindfulness and indicate the benefits from moderate consumption. Then will have the good feeling, long life. Both utility and Tonnapakasutra mentioned summarily that when consume much and over full and then will have the feeling and from deliciousness will make uncomfortable from over consumption.

Keywords : Utility, in the View, Tonnapakasutra

¹ อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทนำ

โศภนปาลสูตรเป็นพระสูตรว่าด้วยการประมาณในโภชนะ พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนพระเจ้าปเสนทิโกศลเกี่ยวกับการบริโภคอาหารให้รู้จักประมาณต่อความต้องการของร่างกาย ไม่ให้บริโภคน้อยเกินไป หรือบริโภคมากเกินไป ให้บริโภคเพียงแค่อิ่มพอดี พออิ่ม พอประมาณ จะส่งผลดีต่อสุขภาพร่างกาย ตามปกติร่างกายของมนุษย์สามารถบริโภคอาหารในแต่ละมื้ออย่างจำกัด ซึ่งโดยปกติในแต่ละวันคนเราต้องการบริโภคอาหาร 3 มื้อ และร่างกายต้องการแคลอรีจากอาหารเพื่อการเจริญเติบโตและซ่อมแซมร่างกายอย่างจำกัด ผู้ชายต้องการแคลอรีจากอาหารต่อวัน ประมาณ 2,000-2,500 แคลอรี ผู้หญิงต้องการแคลอรีจากอาหารต่อวัน ประมาณ 1,500-2,000 แคลอรี ทั้งนี้การต้องการแคลอรีของแต่ละคนขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำในแต่ละวันอีกด้วย เช่น อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง กิจกรรมที่เผาผลาญแคลอรี อาทิ การออกกำลังกาย ทำงาน เดิน วิ่ง เล่นกีฬา เป็นต้น (ปวิณภัทร นิธิตันติวัฒน์ และคณะ, 2560, 122) การบริโภคเป็นการบริโภคแต่พอประมาณเป็นไปตามหลักทางสายกลาง เน้นการบริโภคโดยใช้ปัญญาไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นการบริโภคเพื่อตอบสนองความจำเป็นตามธรรมชาติของร่างกายหรือความจำเป็นขั้นพื้นฐานเท่านั้น มิใช่การบริโภคเพื่อสนองความต้องการความอยากซึ่งกระตุ้นให้เกิดกิเลส ตัณหาและเป็นหนทางให้เกิดทุกข์ มนุษย์มีความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด เรียกว่าเป็นคนไม่เต็ม คือไม่รู้จักพอ มนุษย์มีความรู้สึกว่าตนเองยังพร่องอยู่เสมอจึงแสวงหาในสิ่งที่ตนต้องการอย่างไม่สิ้นสุด เหมือนพระพุทธพจน์ที่ว่า “นตถิ ตณฺหา สมา นทิ : ไม่มีแม่น้ำใดเสมอเหมือนแม่น้ำคือตัณหา ความทะยานอยาก” แม่น้ำทั่วไปนั้นยังมีวันเต็มและเอ่อล้น แต่ความต้องการทะยานอยากของมนุษย์นั้นไม่เคยเต็มไม่รู้จักพอ เมื่อได้สิ่งหนึ่งแล้วก็ต้องการอีกสิ่งหนึ่งและสิ่งอื่น ๆ เพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ นี่คือธรรมชาติของมนุษย์ ดังนั้นการสนองความต้องการของมนุษย์โดยการแสวงหาสิ่งที่ต้องการนั้นจึงไม่มีวันสิ้นสุด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2537, 47)

ทฤษฎีอรรถประโยชน์

ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory) เป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายให้เห็นว่าในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ที่ผู้บริโภคเผชิญอยู่ด้วยเงินจำนวนจำกัดและราคาสินค้าที่เป็นอยู่ ผู้บริโภคจะใช้จ่ายใช้สอยเงินที่ตนมีอยู่ซื้อสินค้าเป็นจำนวนเท่าใด และถ้าเขาจำเป็นต้องเลือกที่จะใช้เงินซื้อสินค้ามากกว่าหนึ่งชนิดแล้วเขาควรจะต้องจัดสรรเงินอย่างไร โดยมีข้อสมมติพื้นฐานว่าผู้บริโภคทุกคนเป็นผู้ที่มีเหตุผล จะทำการใด ๆ โดยมุ่งให้ความพอใจของตนมีระดับสูงสุดเสมอ และความพอใจเป็นสิ่งที่วัดออกมาเป็นหน่วยที่แน่นอนได้ โดยกำหนดหน่วยเป็นยูทิล (Util) (นาคล รัมโพธิ์, 2555, 12)

อรรถประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าและจำนวนย่อมมีความแตกต่างกันไป ค่าอรรถประโยชน์ดังกล่าวนี้เราเรียกว่า “อรรถประโยชน์ทั้งหมด (Total Utility)” เมื่อผู้บริโภคบริโภคสินค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อรรถประโยชน์ทั้งหมดของผู้บริโภคย่อมสูงขึ้นตามลำดับ เช่น เมื่อนายป่าเทพรับประทานข้าวผัด 1 จาน ได้รับอรรถประโยชน์ 7 ยูทิล ถ้านายป่าเทพรับประทานข้าวผัด 2 จาน อรรถประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้นเป็น 13 ยูทิล อย่างไรก็ตาม ถ้านายป่าเทพรับประทานข้าวผัดเพิ่มขึ้นหลาย ๆ จานอย่างต่อเนื่องกัน ย่อมจะถึงจุด ๆ หนึ่งซึ่งผู้บริโภคมีสินค้ามากพอแล้วที่เราอาจเรียกได้ว่าเป็นจุดอิ่มตัว และถ้านายป่าเทพยังคงบริโภคสินค้าดังกล่าวต่อไป อรรถประโยชน์ทั้งหมดของนายป่าเทพแทนที่จะขึ้นก็จะกลับลดลง ดังเช่น ถ้าให้นายป่าเทพกินข้าวผัดไปเรื่อย ๆ ในท้ายที่สุดนายป่าเทพก็จะปฏิเสธที่จะยอมรับข้าวผัดจานต่อไป เท่ากับว่าก่อนหน้านี้ ข้าวผัดแต่ละจานสามารถให้ความพอใจหรืออรรถประโยชน์แก่ผู้บริโภคมาเรื่อย ๆ จนถึงข้าวผัดจานสุดท้ายที่นายป่าเทพไม่ยอมรับอีกต่อไป อรรถประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจากแต่ละหน่วยของสินค้าที่บริโภคเพิ่มขึ้นนี้เราเรียกว่า “อรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (Marginal Utility)” กล่าวได้ว่า อรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย คืออรรถประโยชน์รวมที่เพิ่มขึ้นเมื่อบริโภคสินค้าเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งหน่วย

กฎการลดลงของอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย

เมื่อยังไม่ถึงจุดอิ่มตัวของการบริโภค การบริโภคสินค้าเพิ่มขึ้นของผู้บริโภคจะทำให้อรรถประโยชน์ทั้งหมด (TU) ของผู้บริโภคเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของอรรถประโยชน์ ทั้งหมดจะเป็นไปในอัตราที่ลดลง กล่าวคือ อรรถประโยชน์ซึ่งได้รับจากแต่ละหน่วยของสินค้าที่บริโภคเพิ่มขึ้น (ซึ่งคือค่า MU) จะมีค่าลดลงตามลำดับ ซึ่งเป็นตาม “กฎการลดลงของอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (Law of Diminishing Marginal Utility)” ซึ่งระบุว่า “เมื่อผู้บริโภคบริโภคสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งแต่เพียงชนิดเดียวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อรรถประโยชน์หน่วยสุดท้ายจะลดลงตามลำดับจนมีค่าเป็นศูนย์ และติดลบในที่สุด” (นราทิพย์ ชูติวงศ์, 2554, 94-96) กฎเกณฑ์ดังกล่าวมาจากหลักความจริงอย่างง่าย ๆ ที่ว่า เมื่อผู้บริโภคยังไม่เคยได้รับสินค้าใดเลย การได้รับสินค้านั้น ๆ หน่วยแรกย่อมได้รับอรรถประโยชน์หรือความพอใจแก่ผู้บริโภคอย่างมาก แต่เมื่อได้รับสินค้าเหมือนกันทุกประการกับสินค้าหน่วยแรกเพิ่มขึ้น ความตื่นเต้น ความดีใจ อันหมายถึงความพอใจจากการได้รับสินค้าเพิ่มขึ้นจะไม่สูงเท่ากับความพอใจที่เกิดจากการได้รับสินค้าหน่วยแรก แต่จะลดลงเป็นลำดับตามปริมาณสินค้าที่ได้รับเพิ่มขึ้น ถ้าสินค้านั้นมีลักษณะที่เหมือนกันทุกประการ และการได้รับสินค้าได้เกิดขึ้นในเวลาต่อเนื่องกัน เช่น เณรกราบได้รับจีวรผืนใหม่ จีวรผืนดังกล่าวย่อมให้อรรถประโยชน์ที่สูงมากต่อเณรกราบ แต่ถ้าเณรกราบได้รับจีวรผืนที่ 2 ผืนที่ 3 และหลาย ๆ ผืน ที่มีสีเหลืองเหมือน ๆ กันย่อมก่อให้เกิดอรรถประโยชน์แก่เณรกราบ ที่ต่ำกว่าจีวรผืนแรก

โทมปากสูตร : พระสูตรว่าด้วยการประมาณในโภชนะ

“พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ... เขตพระนครสาวัตถี ฯ กัสสิมยันั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสวยพระสุราหารहुด้วยข้าวสารหนึ่งทะนาน ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลเสวยแล้วทรงอึดอัด เสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้วก็ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบว่ พระเจ้าปเสนทิโกศลนั้นเสวยแล้วทรงอึดอัด จึงได้ทรงภาษิตพระคานานี้ในเวลานั้นว่า มนุษย์ผู้มีสติอยู่ทุกเมื่อ รู้จักประมาณในโภชนะที่ได้มา ย่อมมีเวทนาเบาบาง เขาย่อมแก่ช้ำ ครองอายุได้ยืนนาน ฯ

กัสสิมยันั้น มานพชื่อสุทัตตะ ยืนอยู่เบื้องพระปฤษฎางค์ พระเจ้าปเสนทิโกศล ฯ

ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลจึงตรัสเรียกสุทัตตะสนมมานพมารับสั่งว่ามาเถิด เจ้าสุทัตตะ เจ้าจงเรียนคานานี้ในสำนักพระผู้มีพระภาค แล้วจงกล่าวในเวลาเราบริโภคอาหาร อนึ่ง เราจะให้นิตยภัตแก่เจ้าวันละ 100 กหาปณะทุกวัน ฯ สุทัตตะสนมมานพรับสนองพระดำรัสพระเจ้าปเสนทิโกศลว่า เป็นพระมหารัษฎนาอย่างยิ่ง พระพุทธเจ้าข้า ดังนี้ แล้วเรียนคานานี้ในสำนักพระผู้มีพระภาคกล่าวในเวลาทีพระเจ้าปเสนทิโกศล เสวยพระกระยาหารว่า มนุษย์ผู้มีสติอยู่ทุกเมื่อ รู้จักประมาณในโภชนะที่ได้มา ย่อมมีเวทนาเบาบาง เขาย่อมแก่ช้ำ ครองอายุได้ยืนนาน ฯ

ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงดำรงอยู่โดยมีพระกระยาหารหนึ่งทะนานข้าวสุกเป็นอย่างมากเป็นลำดับมา ฯ ในลำดับต่อมา พระเจ้าปเสนทิโกศลมีพระวรกายกระปรี้กระเปร่าดี ทรงลูบพระวรกายด้วยฝ่าพระหัตถ์ ทรงเปล่งพระอุทานนี้ในเวลานั้นว่า พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ทรงอนุเคราะห์เราด้วยประโยชน์ทั้ง 2 คือ ประโยชน์ภพนี้ และประโยชน์ภพหน้าหนอ ฯ” (สง.ส. (ไทย) 15/364-367/116-117)

ความคล้ายคลึงอรรถประโยชน์กับโทณปากสูตร

อรรถประโยชน์และโทณปากสูตรมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันแม้ว่าทั้งสองอย่างจะเป็นศาสตร์คนละศาสตร์กัน อรรถประโยชน์กล่าวถึงพฤติกรรมการบริโภคทางเศรษฐศาสตร์ และโทณปากสูตรกล่าวถึงการบริโภคทางพุทธศาสตร์ ซึ่งทั้งอรรถประโยชน์และโทณปากสูตรกล่าวถึงเหมือนกันคือ “การบริโภค” ซึ่งหากบริโภคมากเกินไปจะทำให้เกิดการอึดตัว ทำให้รู้สึกอึด รู้สึกอึดอัดร่างกายในเวลาต่อมา ทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่าอรรถประโยชน์ทั้งหมดเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงจุดอึดตัวและจะกลายเป็นอรรถประโยชน์ทั้งหมดลดลงเรื่อย ๆ จนเท่ากับศูนย์และหากไม่หยุดบริโภคต่อไปอรรถประโยชน์ทั้งหมดจะติดลบ ซึ่งเรียกว่า กฎการลดลงของอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (Law of Diminishing Marginal Utility) ในทางพุทธศาสตร์กล่าวถึงโทณปากสูตร พระสูตรว่าด้วยการประมาณในโภชนะ การบริโภคมากเกินไปจะทำให้ร่างกายอึดอัด เกิดเวทนาต่อร่างกาย (สาธุ มหัทธนาตุลย์, 2557, 56-57) จากการบริโภคเพื่อให้ร่างกายเกิดความสุขก็จะเปลี่ยนเป็นการบริโภคจนทำให้เกิดทุกขเวทนา ดังพุทธสุภาษิตที่ว่า “โภชนะ มตตญญตา : รู้จักประมาณในการ บริโภค” (ม.ม. (ไทย) 12/63/55) การบริโภคเป็นสิ่งจำเป็นของคนเราทุกคน พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง คือควรบริโภคแต่พอดีที่จะทำให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ปฏิบัติงานได้โดยไม่ยากลำบาก การบริโภคหากน้อยเกินไปจักทำให้ร่างกายอ่อนแอ ไม่มีกำลังที่ปฏิบัติงาน ซ้ำยังอาจต้องเข้าโรงพยาบาล เพราะเป็นโรคขาดสารอาหาร ส่วนการบริโภคมากเกินไปจนเกินความพอดี ก็จักทำให้ร่างกายอึดอัด เกิดอาการง่วงเหงาหาวนอนได้ ข้ำรายหากบริโภคโดยไม่ควบคุมอาหารบางประเภท ยังจะทำให้เป็นโรคร้ายต่าง ๆ เช่น โรคอ้วน เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ และอีกสารพัดโรคตามมา (กระทุ์ธรรม, 2 พฤศจิกายน 2556) เมื่อเป็นดังนี้แล้วย่อมเกิดทุกขเวทนาและทำให้ประโยชน์อันควรได้จากการประมาณในการบริโภคให้เสียใจ ซึ่งพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับชีวิตทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ เพราะทั้ง 2 ส่วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชีวิต ให้ดำเนินทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา พิจารณาให้สมดุลกับการบริโภคให้มากที่สุด

สรุป

พฤติกรรมการบริโภคเป็นลักษณะส่วนบุคคลและรูปแบบการดำเนินชีวิตเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ การบริโภคเป็นการใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการทั้งในรูปแบบการบริโภคและการอุปโภค โดยการนำเข้าสู่ร่างกายและไม่ผ่านเข้าสู่ร่างกาย มนุษย์ สัตว์ และสิ่งมีชีวิตในโลกล้วนมีความต้องการบริโภค เช่น อาหาร น้ำ ยา ที่อยู่อาศัย โทรศัพท์ อากาศ แสงแดด เป็นต้น เพื่อให้ชีวิตได้อยู่รอดต่อไป อรรถประโยชน์และโทณปากสูตร จึงได้กล่าวถึงการบริโภคของมนุษย์และสิ่งต่าง ๆ ไว้ได้เป็นอย่างดี หากบริโภคแต่เพียงพอดีหรือพอประมาณต่อร่างกายของบุคคลนั้น ๆ แล้ว การบริโภคก็จะเป็นผลดีต่อร่างกาย หากบริโภคมากเกินไปจนเกินความพอดี เกินความจำเป็นของร่างกาย การบริโภคก็จะส่งผลร้ายต่อร่างกาย ทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่าอรรถประโยชน์ทั้งหมดลดลงหรืออรรถประโยชน์รวมติดลบ ส่วนทางพุทธศาสตร์เรียกว่า การไม่รู้จักประมาณในการบริโภค ซึ่งทั้งสองอย่างกล่าวไว้เช่นกันคือเกิดผลเสียต่อผู้บริโภคนั่นเอง คือ อรรถประโยชน์รวมติดลบ และความอึดอัดต่อร่างกาย ความไม่กระปรี้กระเปร่า โรคอ้วน และโรคอื่น ๆ ตามมานั่นเอง

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม งานประชุมวิชาการระดับชาติ

MCU2
CONGRESS 2

เล่ม 2

MCU CONGRESS II

“คุณภาพอุดมศึกษาไทยในยุค

THAILAND 4.0”

30 เมษายน 2561

ณ ห้องเธียร์เตอร์ B คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

“คุณภาพอุดมศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0”

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม
งานประชุมวิชาการระดับชาติ MCU Congress II
30 เมษายน 2561

ณ ห้องเธียร์เตอร์ B คณะสังคมศาสตร์ 2561
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อยุธยา

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1. พระราชปรีดีดิถี, รศ.ดร.
2. พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.
3. พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.
4. พระครูปริมาณรักษ์, รศ.ดร.
5. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รศ.
6. พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.
7. พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปญโญ, ผศ.ดร.
8. ศ.ดร.จ่านงค์ อดิวัฒนสิทธิ์
9. ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง
10. รศ.ดร.อภิรักษ์ จันทะนี
11. รศ.ดร.กิตติทัศน์ ผกาทอง
12. รศ.ดร.สมาน งามสนธิ
13. รศ.ดร.โกณัฐ ศรีทอง
14. รศ.อนุภูมิ ไชวเกษม
15. ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
16. ผศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช
17. ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น
18. ผศ.ดร.พิเชฐ ทังโต
19. ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. ศ.ดร.ติน ปรัชญพฤทธิ์
2. รศ.ดร.ชัยยุทธ ชีโนกุล
3. รศ.ดร.โยธิน แสงดี
4. รศ.ดร.พัฒนะ เรืองใจดี
5. รศ.ดร.เอื้อมทิพย์ ศรีทอง
6. รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ
7. รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์
8. รศ.ดร.ไพศาล สรรสวัสดิ์
9. ผศ. ร้อยโท ดร. บรรจบ บรรณรุจิ
10. ผศ.ดร.ชัยยงค์ ชีโนกุล
11. ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
12. ผศ.ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์
13. ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร
14. ผศ.ดร.วิษุกร นาคธน
15. ผศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล
16. ผศ.ดร.อุทัย สติมัน
17. ดร.ถนัด แก้วเจริญไพศาล
18. ดร.ธงชัย นิลคำ

มหาวิทยาลัยปทุมธานี
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมงานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 (MCU Congress II)
เรื่อง “คุณภาพอุดมศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0” เล่ม 2

ที่ปรึกษา	: พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร. : พระราชวรเมธี, รศ.ดร. : พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร. : พระราชวรมนี, ดร. : พระสุวรรณเมธามรณ, ผศ. : พระเมธีธรรมาจารย์ : พระโสภณวิชราภรณ์ : รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม : พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, ดร. : พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร. : พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	อธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คณบดีคณะสังคมศาสตร์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
-----------	--	--

บรรณาธิการ : พระมหุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.

กองบรรณาธิการ	: พระมหาสุเทพ สุพนฺธิโต ศ.ดร.บุญทัน ดองไธสง รศ.ดร.สมาน งามสนิท ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น ดร.นพดล ดีไทยสงค์	พระครูวินัยธรอนเนก เตชวโร, ดร. ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์ รศ.ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง ผศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช ผศ.ชัชชัย ไชยสา
---------------	--	--

ศิลปะและรูปเล่ม : พระคมสัน จิตเมธโส

ISBN : 978-616-300-412-3

พิมพ์เมื่อ : เมษายน 2561

จำนวนพิมพ์ : 300 เล่ม

จัดพิมพ์เนื่องในงาน : การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 (MCU Congress II)
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พิมพ์ที่ : นิติธรรมการพิมพ์ 76/215-3 หมู่ที่ 5 ต.บางม่วง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี

ขับเคลื่อนด้วย 'นวัตกรรม'

สารอธิการบดี

“Thailand 4.0” เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของรัฐบาลที่ใช้ในการผลักดันเพื่อให้ประเทศไทยก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้หรือฐานะ และแก้ปัญหาพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ด้วยรูปแบบการ “ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม” เนื่องจากที่ผ่านมาจนปัจจุบัน ประเทศไทยติดอยู่กับท่ามกลางน้อย จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโมเดลมาเป็นทำน้อยได้มาก ซึ่งการลงมือทำน้อย ๆ แต่ได้ผลตอบแทนมหาศาลนั้น ประเทศไทยจะต้องเปลี่ยนแนวคิดจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยอุตสาหกรรมเป็นการขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และการนำนวัตกรรมเข้ามาช่วย เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้านวัตกรรม รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยในภาคการเงิน การบริหารจัดการและการบริการ มุ่งการมีส่วนร่วมของภาคีรัฐ ภาคเอกชน การค้า อุตสาหกรรม การเกษตร ธนาคาร ประชาชน ชุมชน จังหวัด สถาบันการศึกษา และสถาบันการวิจัยต่าง ๆ เพื่อทุกภาคส่วนขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน สู้เป้าหมาย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

เพื่อให้การทำงานสอดคล้องกับนโยบายชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษา ได้ดำเนินนโยบายภายใต้ปรัชญาของมหาวิทยาลัย คือ ผลิtbบัณฑิตที่มีคุณภาพ วิจัยเพื่อพัฒนา ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการปฏิบัติงานบริการวิชาการแก่สังคม ยิ่งไปกว่านั้นการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ เพื่อเสนอผลงานวิจัย ถือเป็นเป็นภารกิจสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะผลการดำเนินงานครั้งที่ผ่านมา (MCU Congress I) ทำให้บุคลากรและนักวิจัยได้มีโอกาสเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินการวิจัยของตนเอง หรืองานวิจัยในลักษณะอื่น ๆ ต่อพื้นที่สาธารณะ ยิ่งไปกว่านั้นยังเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัยและนักวิชาการ รวมทั้งนักศึกษาและประชาชนทั่วไปที่สนใจให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว นอกจากนั้นยังนับเป็นโอกาสที่จะเผยแพร่ผลงานวิจัยแก่องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในองค์กรได้อย่างกว้างขวางซึ่งถือเป็นกลไกที่สนับสนุนให้มีการใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาอย่างสูงสุดแก่ชุมชนและสังคม

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เล็งเห็นการประชุมวิชาการระดับชาติก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ สำหรับนักวิชาการ นักวิจัย และผู้เข้าร่วมประชุม ภายใต้การพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับ มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (หันตรา) มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จึงกำหนดให้มีการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 2 (MCU Congress II) เรื่อง “คุณภาพอุดมศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0” ขึ้นในวันจันทร์ ที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2561 ณ ห้องเธียร์เตอร์ B คณะสังคมศาสตร์ ในนามของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยยินดีต้อนรับและอนุโมทนาขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ วิชาการ และนักวิจัยทุกท่านที่เข้าร่วมประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่

ความสำเร็จของการวิจัยในครั้งนี้ ต้องขออนุโมทนาขอบคุณบุคลากรของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และภาคีเครือข่ายจัดงานดังกล่าวมาแล้ว พร้อมทั้งคณะกรรมการพิจารณาบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ (Peer review) ทุกภาคส่วนที่ได้เสียสละเวลา พุ่มเทรกายและสติปัญญา จนทำให้งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 (MCU Congress II) สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อีกทั้งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงานเสนอแนะนโยบายของรัฐในภาคการศึกษาด้านการศึกษา ทำให้สังคม ประเทศชาติมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

พระพรหมบัณฑิต

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารคนบตี

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีพันธกิจในการผลิตบัณฑิต วิจัย บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้จัดการศึกษาในด้านสังคมศาสตร์บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ทั้งในระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา กล่าวคือ สาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์ และสาขาวิชาการพัฒนาสังคม การจัดประชุมวิชาการระดับชาติเพื่อเสนอผลงานวิชาการ ถือเป็นภารกิจสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา เพราะเป็นการเปิดพื้นที่สาธารณะให้บุคลากรและนักวิจัยได้มีโอกาสเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินการวิจัยของตนเอง หรืองานวิจัยในลักษณะอื่น ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัยและนักวิชาการ รวมทั้งนิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่สนใจ

ด้วยความจำเป็นและสำคัญดังกล่าว คณะสังคมศาสตร์ร่วมภาคีเครือข่าย ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (หันตรา) มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จึงกำหนดให้มีการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 (MCU Congress II) เรื่อง “คุณภาพอุดมศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0” ขึ้นในวันจันทร์ ที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2561 ณ ห้องเธียร์เตอร์ B คณะสังคมศาสตร์ ในนามของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีกิจกรรมทางวิชาการประกอบด้วย การบรรยายพิเศษ การประชุมกลุ่มย่อย การนำเสนอผลงานแบบปากเปล่า แบบโปสเตอร์ และการเปิดคลินิกหลักสูตรระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

ในนามของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีความยินดีต้อนรับและขออนุโมทนา ขอบพระคุณ ขอบคุณและขอบใจ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ นักวิชาการ ผู้แทนภาคีเครือข่ายและนักวิจัยทุกท่านที่เข้าร่วมประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่ง ผู้มีส่วนร่วมในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 (MCU Congress II) นี้ ทุกท่านจะได้รับประโยชน์ทางวิชาการอย่างสูงสุดบรรลุตามวัตถุประสงค์ทุกประการ และขอให้เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
65. การสร้างวาทกรรมของผู้นำทางการเมืองไทยในเรื่องประชาธิปไตย โดย รศ.อนุภูมิ โขเวชม	601
66. การต่อสู้กับความยากจนในงานสังคมสงเคราะห์ โดย พระมหาชาติชาย ปญฺญาวชิโร และคณะ	610
67. ผู้นำที่พึงประสงค์ ต่อ การบริหารองค์การ โดย พัสกร อุ่นกาศ และคณะ	621
68. สังฆสาธาณูปการ : หลักการ วิธีการ และแนวทางการบริหาร โดย พระครูปลัดอดุล ปริบุญโณ และคณะ	631
69. การเพิ่มประสิทธิภาพองค์กรตามหลักการบริหารแบบไคเซ็น (Kaizen) โดย ผศ.ดร.อภิชาตญาณัฐโคภา อบลิน	640
70. จิตวิทยาสังคมกับความแปลกแยกในสังคมไทย โดย นางสาวชลิดา แยมศรีสุข และคณะ	648
71. การจัดการทุนมนุษย์ตามแนวพุทธศาสนา โดย สมปอง สิมพู	652
72. นโยบายและการจัดการด้านเอตส์ คุณภาพชีวิตการทำงานและความพึงพอใจต่อ องค์การในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย ปริญญ์ ศรีทิพย์ และคณะ*	659
73. รูปแบบส่วนประสมทางการตลาดของการท่องเที่ยวชุมชนโฮมสเตย์บ้านปราสาท อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา โดย รสสุคนธ์ ชันคำกาศ*	670
74. บทบาทและความสำคัญของการเลือกตั้งที่มีต่อระบบการเมือง โดย ดร.วีระ จุฑาคุปต์	678
75. ภาวะผู้นำกับวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ โดย นายสุขสันต์ เขียวพลอย	684
บทความด้านพัฒนาชุมชนและสังคม	
76. หลักทางสายกลางสู่การพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืน โดย พระมหาเกียรติศักดิ์ กิตติปาโล*	697
77. การบริหารงานเทศบาลในเรื่องผู้สูงอายุ โดย วรพล วรสุวรรณโรจน์	711
78. การส่งเสริมความเข้าใจอันดีกับหลักธรรมวินัยในพุทธศาสนาแก่พุทธศาสนิกชน : กรณีศึกษา ชาวาสบรรลุมรรค โดย พระครูวินัยธรเอนก เดชวโร, ดร และคณะ	715

เรื่อง	หน้า
79. ความผูกพันต่อองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดย ถาวร อ่อนลออ*	726
80. การพัฒนาผู้สูงอายุด้วยวิถีพุทธรองรับ Thailand 4.0 โดย พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร. และคณะ	738
81. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อความยั่งยืนของชุมชนในเขตประกอบการอุตสาหกรรม โดย กฤษณะ เชี่ยวเวช	749
82. ความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางสังคมส่งผลต่อค่านิยมสุจริต โดย ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	757
83. The Participation of the Community in the Preservation of Traditional Dragging Sacred Buddha Statues by Ancient Land Boat: Wat Namrob community, Suratthani, Thailand โดย Dr. Chaiwat Phuakkhong*	763
84. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม โดย พระเอกลักษณ์ อชิโต*	772
บทความด้านการศึกษา	
85. ความต้องการด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน และการส่งเสริมสื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษานัดซ้าย กรณีศึกษา : สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดย เดโซ แชน้ำแก้ว*	787
86. ทฤษฎีการเมือง : ว่าด้วยคุณค่าและประโยชน์ในการศึกษา โดย ชัชชัย ไชยสา	804
87. การพัฒนาคนต้องเริ่มต้นที่วินัย โดย ดร.วิชัย ธรรมชอบ และคณะ*	815
88. ทิศทางการศึกษาไทยกับการพัฒนาประชาธิปไตยที่มั่นคง โดย วรวิมล จำลองนาค*	830
89. การศึกษา 4.0 สำหรับระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเพื่อส่งเสริมไทยแลนด์ 4.0 โดย ศ.ดร. พัฒนศักดิ์ มงคลวัฒน์ และคณะ*	838
90. การบริหารบุคลากรด้านศาสนศึกษา โดย พระครูอรุณธรรมภาณี และคณะ	847
91. ทศพิธราชธรรมกับธรรมาภิบาลผู้นำที่พึงประสงค์ของสังคมไทย โดย ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร และคณะ*	855
92. ทฤษฎีอรรถประโยชน์ในมุมมองของโทณปากสูตร โดย พระคมสัน วิฑิตเมธโส และคณะ	868

เรื่อง	หน้า
93. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางหลักกฎหมายกับหลักพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษา นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ โดย ประไพศิริ สันติทฤษฎีกร และคณะ	873
94. โอกาส และความเสมอภาคทางสังคมที่ไม่มีอยู่จริงในสังคมไทย โดย นายณัฐพงษ์ อัมทอง และคณะ	879
95. การโต้กลับวัฒนธรรมแบบเร่งรีบของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดย รศ.ดร.นิเทศ ตินณะกุล และคณะ*	889
96. เครือข่ายการพัฒนาความเป็นเมืองของชุมชนต้นแบบในองค์กรชุมชนตำบลไร่จึง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดย ผศ.ดร.เสนอ อัครมนันตา และคณะ*	901
97. ทูนิยม : มุมมองและท่าทีของพระพุทธศาสนา โดย พระสมรภัฏ ภาทปญโญ	910
98. การเผยแพร่พระพุทธศาสนาจากอดีตจนถึงยุคไทยแลนด์ 4.0 โดย พระครูประภาศรีวรวิจิตร, ดร.	919
99. เทศกาลและพิธีกรรมประเพณีไทยคือสายใยสื่อนำสร้างสรรค์ความสามัคคีในชุมชน โดย พระครูประทีปวิจิตรธรรม, ดร.	926
100. การบริหารองค์กรเชิงพุทธบูรณาการ โดย พระมหาคทาวัธ คเวสภมโม และคณะ*	938
101. กระบวนการการพัฒนาสู่ความเป็นผู้นำองค์กรสงฆ์ โดย พระปลัดวัลลภ โชติโย และคณะ	947
102. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดย พระครูอุทิศธรรมพินัย และคณะ	953
103. บทบาทของวัดกับการอนุรักษ์พุทธศิลป์ โดย พระครูอุเทศธรรมสาทิส และคณะ	958
104. การบริหารงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดย พระสมุห์พุดพิงษ์ พุทธิวิโส และคณะ	964
105. ประเทศไทยอยู่จุดไหนของระบบการปกครอง โดย ประคอง มาโต	973
106. พุทธวิธีในการวางแผนบริหารองค์การอย่างเฉียบขาด โดย พระเมธีวชิรภิชิต, ดร.	981
107. เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ โดย พระครูสังฆรักษ์วิจิตร ถิรจิตโต, ดร.	991
108. บทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหมายานของคณะสงฆ์อนัมนิกายในสังคมไทย โดย ดร. สมศักดิ์ สายหยุด	1000
109. บทบาทและความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของคณะสงฆ์อนัมนิกายต่อสังคมไทย โดย สมภาพ สายหยุด และคณะ	1006
110. การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ โดย พระครูนันทปัญญาภิญโญ และคณะ	1011

เรื่อง	หน้า
111. การรับรู้ และความต้องการของผู้สูงอายุต่อนโยบายแนวทางปฏิบัติการเสริมสร้างสุขภาวะขององค์กรเทศบาลเมืองไผ่เชิง โดย น.อ. (พิเศษ) หญิง ดร.พัชชา เข้มเพชร และคณะ*	1020
112. การพัฒนาตนเป็นพลเมืองดี : มิติวิถีพุทธ โดย น.อ.ดร.นภัทร์ แก้วนาถ และคณะ*	1028
113. การวิเคราะห์ห้องประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดย ศิริธรรงค์ สังสทชาติ	1039
114. การบริหารงานส่วนภูมิภาคในยุค THAILAND 4.0 โดย ดร. ชลิต ศานติวรารณ และคณะ*	1048
115. ยุทธศาสตร์การบริหารเชิงพุทธ : อิทธิพลการบริหารจัดการยุคใหม่ที่มีผลกระทบต่อ กิจการพระพุทธศาสนา โดย วรวิมล มุลตรีอุตร และคณะ	1059
116. ความท้าทายขององค์กรต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ยุค 4.0 โดย ดร.วันชัย สุขตาม และคณะ*	1066
117. การรับรู้พุทธจริยธรรมวิชาชีพพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพต่อประสิทธิภาพ การให้บริการ โดย ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล	1076
118. การจัดการความขัดแย้งตามหลักพุทธวิธี โดย รศ.ดร.วีระ วงศ์สรรค์ และคณะ*	1082
119. บทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการตนเองในสังคมยุคใหม่ โดย ดร.อำนาจ ยอดทอง และคณะ	1090
120. การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร. และคณะ	1099
121. อายุความในคดีอาญา โดย พระสิทธินิติธาดา, ดร. และคณะ	1108
122. การพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับระบบการแพทย์แผนไทย ศึกษาเฉพาะกรณีพิษสุนัขไพร โดย รศ.พัฒนา เรือนใจดี และคณะ*	1117
123. การบริหารจัดการของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนกรณีศึกษา : โครงการ พุทธเกษตร เทศกาลลินจี อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดย พระครูพิศิษฐ์ประชาภา*	1124
124. เครือข่ายการต่อต้านทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มข้าราชการและ เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดย สมชาย ชูเมือง	1131

สุริยันต์ ทองหนูเอียด, ความเป็นผู้นำ ธรรมภิบาลและการบริหารประเทศ, หนังสือแทบลอยด์ไทยโพสต์, เข้าถึงได้จาก: <http://oknation.nationtv.tv/blog/mataharee/2015/03/29/entry-1>.

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์, เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา : วิธีการแห่งศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สาขาวิชา Business Analytics and Intelligence, เข้าถึงได้จาก : <http://as.nida.ac.th/gsas/article/เข้าใจ-เข้าถึง-พัฒนา-วิธ/>.

ขับเคลื่อนด้วย 'นวัตกรรม'